

“Η γνώση του παραδοσιακού πολιτισμού ενός λαού αποτελεί μέρος της αυτογνωσίας του”

Συνέντευξη της δ/ντριας του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών Κατερίνας Πολυμέρου-Καμηλάκη στην Κατερίνα Μυλωνά

[...] Η «παράδοση», όπως είναι γνωστό, περιλαμβάνει ό,τι «παραδίδεται» από γενιά σε γενιά και ενσωματώνεται στην κοινωνική μνήμη μέσω διαφόρων μηχανισμών κοινωνικοποίησης, δηλαδή μέσω της παιδείας, της ψυχαγωγίας και της εν γένει δημοσιοποίησης, της κοινωνικής ένταξης στον ιδιωτικό και στον δημόσιο χώρο, μέσα από διαχρονικές βιωματικές διαδικασίες. Δεν πρόκειται, λοιπόν, όπως συχνά έχει χαρακτηριστεί, για μια ρομαντική επιστροφή στο παρελθόν, το οποίο συχνά αναλογιζόμαστε με νοσταλγία. Πρόκειται για ζωντανό οργανισμό, ο οποίος εμπλουτίζεται αργά αλλά σταθερά από την τεχνολογία και τον πολιτισμό των ξεχωριστών ατόμων –«τον ανώτερο», όπως συνηθίζουμε να τον λέμε, αφομοιώνοντας ό,τι είναι χρηστικό. Βεβαίως, ό,τι ενσωματώνεται στον παραδοσιακό πολιτισμό δεν είναι πάντοτε χρήσιμο.

Το βέβαιο είναι ότι η αργή αλλά σταθερή διαδικασία ένταξης εξωτερικών επιρροών στον παραδοσιακό πολιτισμό εξασφάλιζε κατά το παρελθόν την μακρά συνέχεια σε μικρότερες χωρικές ενότητες και την κοινότητα θεμελιακών γνωρισμάτων που αντανάκλων την υποταγή στη φύση και τον περιορισμό στο ανάγκαιο και απαραίτητο, το χρηστικό που συνήθως ήταν και χρήσιμο. Οι καινοτομίες και οι επιρροές αφομοιώνονταν σε μια βαθιά ριζωμένη και καταξιωμένη σε ιστορικογεωγραφικά πλαίσια πολιτισμική ενότητα, και οι εκδηλώσεις της ζωής αποκτούσαν και διατηρούσαν για καιρό ευδιάκριτη πολιτισμική ταυτότητα.

Αυτή η συνέχεια υπήρξε, με την διάχυση της πληροφορίας πέρα από συμβατικά όρια, το μεγαλύτερο θύμα της παγκοσμιοποίησης, σιωπηρά στην αρχή και εμφανέστερα αντιληπτό, όταν οι παραδοσιακές δομές αποδιοργανώθηκαν και οι προσπάθειες επιστροφής έλαβαν τον χαρακτήρα της νοσταλγίας και της ρομαντικής επιστροφής στη «χαμένη αθωότητα» της παραδοσιακής ζωής. Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων στον κορμό των παραδοσιακών πολιτισμών και η προβολή όσων στοιχείων προωθούν πανανθρώπινες, διαχρονικές-παραδοσιακές αξίες, θα φέρουν ενδεχομένως την ισορροπία, η οποία έχει κλονισθεί κάτω από το καταγινιστικό βάρος των ετερόκλητων «αλλότριων» πολιτιστικών αγαθών που συνωστίζονται με την ευκολία της επικοινωνίας πάνω στο παραδοσιακό υπόβαθρο των πολιτισμών. Αυτό σημαίνει ότι και η σχέση μας με την παράδοση θα καταξιώθει μέσα από μια σοβαρή συζήτηση και μελέτη για την αξία της για το παρόν και το μέλλον κάθε τόπου.

Με αυτά τα δεδομένα προκύπτουν αδυναμίες δημιουργίας συγκεκριμένης ταυτότητας στους συγχρόνους πολιτισμούς των επιμέρους πληθυσμών, στους οποίους τα κύρια χαρακτηριστικά διαμορφώνονται από την επικράτηση των ισχυρότερων παγκοσμιοποιημένων στοιχείων.

Η παράδοση και ιδιαίτερα η λαϊκή παράδοση είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει γενιές νεοελλήνων από την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους και εσχής. Το γεγονός ότι, όταν αναφερόμαστε στο λαϊκό πολιτισμό, είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε μια σειρά από διευκρινίσεις και αποκαταστάσεις, για το τι είναι παράδοση και ποιά είναι η σχέση της με την συντήρηση είναι χαρακτηριστικό της σημασίας που της αποδίδεται συνήθως. Υπήρξαν περίοδοι στην πρόσφατη ιστορία μας κατά τις οποίες ο παραδοσιακός ή λαϊκός πολιτισμός σήμαινε παραμονή σ' ένα μουσειακό τρόπο ζωής, που δεν εξελίσσεται και αντιστρατεύεται την πρόοδο. Σήμερα, τουλάχιστον σε επίπεδο θεωρητικής προσέγγισης, ο λαϊκός πολιτισμός αντιμετωπίζεται ως μέρος της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο λαϊκός πολιτισμός θεωρώ ότι αποτελεί ζωντανό οργανισμό, που εξελίσσεται και αφομοιώνει στοιχεία από τον σύγχρονο κάθε φορά πολιτισμό, τεχνικό και πνευματικό. Έτσι δεν

Φιλολογικό Φροντιστήριο

είναι η Λαογραφία η επιστήμη του παρελθόντος, δεν είναι ιστορία. Ασχολείται με την καθημερινή ζωή του λαού, τις δοξασίες του, τη διασκέδασή του, τις απόψεις του για τον κόσμο. Η μνήμη μας έχει σχέση με την παράδοση, η οποία εξακολουθεί να έχει νόημα, όταν ανανεώνεται διαρκώς με νέα στοιχεία. Ό,τι αφορά στην παράδοση δεν είναι απαραίτητα διατηρητέο. Αλλά αυτό θέλει πολύ συζήτηση.

Η γνώση του παραδοσιακού πολιτισμού ενός λαού, αποτελεί ζωντανό μέρος της ζωής του και της αυτογνωσίας του. Με τις καταβολές από το παρελθόν πρέπει να εμβολιάζεται το παρόν του, για να διατηρήσει και μεταξύ των λαών του κόσμου την εθνική του ταυτότητα και πολιτισμική ιδιαιτερότητα.

Από την εφημερίδα «Πατρίς», 17/10/2009

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100 λέξεις.
2. «Η παράδοση ... χρήσιμο»: με ποια μέθοδο αναπτύσσεται η παράγραφος; (Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας)
3. «Η παράδοση ... πολιτιστικής κληρονομιάς»: ποια η δομή της παραγράφου; (Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας)
4. Εμπλουτίζεται, αφομοιώνονταν, ετερόκλητων, καταβολές, παραμονή: να γράψετε τα συνώνυμα των λέξεων.
5. Σε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων να παρουσιάσετε τη σχέση αντίθεσης ανάμεσα στην προσκόλληση στις παραδόσεις και στην εποικοδομητική αξιοποίησή τους στο παρόν.
6. «Ο λαϊκός πολιτισμός ... διατηρητέο»: ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στην παράγραφο;
7. «Η γνώση του παραδοσιακού πολιτισμού ενός λαού, αποτελεί ζωντανό μέρος της ζωής του και της αυτογνωσίας του. Με τις καταβολές από το παρελθόν πρέπει να εμβολιάζεται το παρόν του, για να διατηρήσει και μεταξύ των λαών του κόσμου την εθνική του ταυτότητα και πολιτισμική ιδιαιτερότητα». Με αφετηρία το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η ομιλήτρια να γράψετε ένα λόγο 600 λέξεων, τον οποίο θα εκφωνήσετε σε σχολική εκδήλωση με θέμα «Παράδοση και εθνική κληρονομιά». Στο λόγο σας θα εκθέσετε την αξία των παραδόσεων για ένα λαό αλλά και τους εχθρούς που αντιμετωπίζει αυτή σήμερα.

Φιλολογικό Φροντιστήριο